

POLICIE VE ŠKOLE

Odpořvednost nezletilých řáků za škodu

Při posuzování odpořvednosti za škodu způsobenou řákem hraje významnou roli jeho deliktňi způsobilost neboli způsobilost k protiprávnímu jednání. Jedná se o jeden z předpokladů odpořvednosti za škodu. Nezletilý řák není plně odpořvedný za delikty, neboť je plně svéprávný až po dovršení 18. roku věku. To ale neznamená, že mladší řák (dítě) nemůže nést břimě za škodu způsobenou svým jednáním. Za své jednání odpořvedává i nezletilý řák, který je schopný následky svého jednání posoudit a své jednání ovládnout.¹ Při určení odpořvednosti za škodu rozhoduje i způsob vykonávání dohledu nad nezletilými řáky.

Školy jsou povinny vykonávat podle školského zákona nad nezletilými řáky **náležitý dohled**. Ředitel školy a školského zařízení odpořvedává za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými řáky ve škole a školském zařízení.² Kromě bezpečnosti zajiřtují ve škole pedagogičtí pracovníci při dohledu nad řáky také výchovné působení, a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí.

Fyzická nebo právnícká osoba se dopustí přestupku tím³, že jako osoba odpořvedná za dítě ponechá dítě bez **náležitého dozoru** přiměřeného jeho věku, rozumu- vě vyspělosti, popřípadě zdravotnímu stavu, a tím je vystaví nebezpečí vážné újmy na zdraví, nebo v důsledku toho dítě způsobí újmu na zdraví jiné osobě nebo škodu na cizím majetku nikoli nepatrnou.⁴ Za tento přestupek je možno uložit pokutu až do výše 50 000 Kč.⁵

Náležitý dohled

Český právní řád nezná definici nebo pojem náležitého dohledu. Vysvětlení „náležitý dohled“ vychází ze starších judikátů Nejvyššího soudu a nedá se pod ním představit dohled, který vykonává osoba pověřená dohledem neustále, bezprostředně, nepřetržitě, tzv. **absolutní dohled** při každém pohybu a po- bytu dítěte (nespuřtění z očí, hlídání na každém kroku, držení za ruku apod.). Velmi srozumitelně vyložil pojem nále- žitého dohledu Ústavní soud ve svém Nálezu I. ÚS 1587/15: „*Intenzivní dohled by vedl ke značné ztrátě svobody dítěti, a v důsledku i jejich radosti ze života.*“

To přitom platí nejen pro odpořvednost rodičů, ale všech osob, které v některých situacích vykonávají nad dětmi dohled. Pokud by byl standard náležitý dohledu příliš přísný, tyto osoby by mohly od- mítat s dětmi činit cokoli, při čem i jen teoreticky mohou děti přijít k úrazu, jako například chodit s nimi na poznáva- cí akce, at' již ve městě či do přírody, jez- dit na výlety, hrát táborové hry apod.“

Naproti tomu Nejvyšší soud ve svém roz- sudku sp. zn. Cdo 2204/2008 konstatoval, že byl zanedbán náležitý dohled nad řákem při prohlídce v muzeu. Nezletilý řák rozbil vázu svým nevhodným cho- váním a škola se odpořvednosti za škodu nezprostila, neboť se jednalo o problé- mového řáka, který se v minulosti dopouřtěl závadného chování a byla mu opakovaně udělena třídní důtka. Právě s ohledem na jeho vlastnosti a sklony a na jeho dosavad- ní chování soud konstatoval, že tomuto řákovu měla být věnována zvýšená pozor- nost, náležitý dohled. Škoda za rozbitou vázu měla být hrazena společně a neroz- dílně řákem a školou, neboť problema- tický řák již byl natolik vyspělý, aby byl schopný své jednání posoudit a ovládnout. V té době Nejvyšší soud rozhodl podle platných ustanovení občanského zákoníku a nebylo rozhodující, kolik let bylo řákovu.

Varianty řešení

Od 1. července 2021 se změnilo ustanov- ení občanského zákoníku⁶ o náhradě škody nezletilou osobou reflektující její věk. Pokud by dnes dořlo ke stejné situaci, kdy řák na školní akci rozbije v muzeu vázu, existuje šest variant řeře- ní případu:

1. řák mladší 13 let, zanedbán náležitý dohled, **řešení:** celou škodu by hradil ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled,⁷

2. řák mladší 13 let, zanedbán náležitý dohled, **řešení:** nahradí škodu řák, způsobil-li ji činem povahy úmyslného trestného činu (úmyslným činem jinak trestným) nebo je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného,⁸

3. řák mladší 13 let, zanedbán náležitý dohled, škoda byla způsobena činem povahy nedbalostního trestného činu (nedbalostní čin jinak trestný) a náhra- da škody by byla nespravedlivá se zře- telem k jeho majetkovým poměrům, **řešení:** nahradí škodu ten, kdo má a vůči dítěti vykonává **rodičovskou odpořvednost** v plném rozsahu, je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetko- vým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného,⁹

4. řák dovrřil 13 let, zanedbán náležitý dohled, **řešení:** společně a nerozdílně hradí škodu řák i ten, kdo zanedbal náležitý dohled,¹⁰

5. řák dovrřil 13 let, zanedbán náležitý dohled, řák byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, **řešení:** řák nahradí způsobenou škodu,¹¹

6. řák dovrřil 13 let, zanedbán náleži- tý dohled, řák nebyl způsobilý ovlád- nout své jednání a posoudit jeho následky, **řešení:** poškozený má právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majet- kovým poměrům řáka a poškozeného,¹² **dohoda o náhradě škody nebo soud.**

I když se v těchto případech může jed- nat o občanskoprávní věc, doporučuji při způsobení škody řákem (která není bagatelní) zavolat Policii ČR. Ta poté může posoudit, zda se jedná o úmyslný nebo nedbalostní čin jinak trestný.

V rámci prevence doporučuji s uvedený- mi variantami případu seznámit řáky ve školách.

Ing. Bc. Luděk Cuták, plk. v. v., specialista na trestní prá- vo mládeže, 28 let praxe u Policie ČR jako krimi- nalista, vyšetřovatel, učitel práva a vedoucí pracovník

¹ Srov. ř 24 občanského zákoníku

² ř 164, odst. 1, písm. h) zák. ř. 561/2004 Sb., řkolský zákon, také analog. ř 2545 zák. ř. 89/2012 Sb., občanský zákoník

³ ř 59 odst. 1 písm. g) zákona ř. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

⁴ škoda dosahující částky nejméně 10.000 Kč – viz ř 138 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku

⁵ ř 59 odst. 4 zákona ř. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

⁸ ř 2920 odst. 3 věta druhá, obč. zákoníku

⁹ ř 2921 odst. 2 obč. zákoníku

¹⁰ ř 2921 odst. 1 obč. zákoníku

¹¹ ř 2920 odst. 1 obč. zákoníku

¹² ř 2921 odst. 2 obč. zákoníku